

Het tij hoog, de maan blauw

ANTWERPEN - ANTARCTICA

Aan mijn broer Heinrich Janzing, voor wie geen berg te hoog is

Aan mijn dierbare vriendin Caroline Grootaert

Jolien Janzing

Het tij hoog, de maan blauw

ANTWERPEN - ANTARCTICA

roman



DE PERSONAGES

De familie Osterrieth, schoonkinderen en kleinkinderen

Léonie Osterrieth, gefortuneerde weduwe en zakenvrouw
Jacques Osterrieth, haar overleden echtgenoot; tweemaal
weduwenaar voor hij haar leerde kennen

Robert, Léon, Paul, Florence en Emma Osterrieth, hun
kinderen

Elisa 'Else' Osterrieth, de overleden dochter van Jacques en
zijn tweede echtgenote

Anna Lippens, toekomstige echtgenote van Robert
Osterrieth

Gaston de Vinck, baron, echtgenoot van wijlen Elisa 'Else'
Osterrieth en echtgenoot van haar halfzus Florence

Alfred Koch, aanbidder van Léonie (fictief personage)

Annette, vriendinnetje van Adrien (fictief personage)

Marguerite 'Daisy' de Vinck, dochtertje van Florence en
Gaston

Yves de Vinck, zontje van Florence en Gaston

Léon en Jeanne de Vinck, kinderen van Gaston en zijn
overleden echtgenote Elisa 'Else'

Personeel van de familie Osterrieth

Sebastiaan, de secretaris van Léonie (fictief personage)

De familie de Gerlache

Adrien de Gerlache, commandant van de Belgica en leider
van de expeditie naar Antarctica

Louise de Gerlache, zijn zus



Gaston 'Gaston-Léon' de Gerlache, zijn broer
Baron en barones de Gerlache, zijn ouders

De bemanning van de Belgica

Georges Lecointe, kapitein van de Belgica en
verantwoordelijk voor de navigatie en de hydrografie
Emile Danco, geofysicus en jeugdvriend van Adrien de
Gerlache
Roald Amundsen, Noorse eerste stuurman
Frederick Cook, Amerikaans scheepsarts, fotograaf en
antropoloog
Henryk Arctowski, Pools geograaf, oceanograaf en
meteoroloog
Emile 'Gustave' Racovitza, Roemeens zoöloog en botanicus
Antoine Drobrowski, Pools assistent-meteoroloog
Jules Melaerts, stuurman
Henri Somers, eerste boordtechnicus
Max Van Rysselberghe, tweede boordtechnicus

Vlaamse matrozen:

Gustave 'Guust' Dufour
Louis Michotte
Jan Van Mirlo

Noorse matrozen:

Carl Wiencke
Adam Tollefsen
Engelbret Knudsen
Hjalmar Johansen
Johan Koren

Nansen, de scheepskat

Familie en vrienden van de bemanning

Charlotte 'Lolotte' Dumeiz, verloofde van Georges Lecointe
Clotilde Dumeiz, haar zus
De heer en mevrouw Dumeiz, haar ouders
Elisa Lecointe, zus van Georges Lecointe
Busken Amundsen, broer van Roald Amundsen
Martha, minnares van Roald (naam is fictief, het personage
niet)
Lena Van Mirlo, moeder van Jan (voornaam is fictief, het
personage niet)
Hilde Somers, echtgenote van Henri Somers (fictief perso-
nage)
Elsje en Tom, hun kinderen (fictieve personages)
Daniël Backe, huisdokter en minnaar van Hilde Somers
Mevrouw Van Rysselberghe, moeder van Max Van
Rysselberghe (fictief personage)
Mevrouw Dufour, moeder van Gustave 'Guust' Dufour
(fictief personage)

Vooraanstaande burgers

Generaal Wauwermans, voorzitter Koninklijk
Aardrijkskundig Genootschap van Antwerpen
Jan Van Rijswijck, burgemeester van Antwerpen
Karel Buls, burgemeester van Brussel

Koningshuis

Koning Leopold II
Kroonprins Albert

Proloog

Antwerpen, augustus 1871

Een kleine jongen was hij, pas vijf jaar oud, toen hij aan de hand van zijn vader een bezoek bracht aan een opmerkelijke en zelfs wonderlijke tentoonstelling. Baron Auguste de Gerlache had op het laatste moment besloten zijn zootje mee naar het congres in Antwerpen te nemen en daarmee gaf hij, zonder zich daarvan bewust te zijn, een flinke draai aan diens levensrad.

Nooit eerder was er zoveel leven, zoveel tumult in de Academie voor Schone Kunsten! Zelfs wanneer jonge artiesten hier na een dag werken geanimeerd met elkaar over kunst spraken, of over het nachtleven en de meisjes in het Schipperskwartier; zelfs dan was er niet zoveel rumoer en passie als tijdens het eerste Internationaal Geografisch Congres. Sigarenrook cirkelde blauw omhoog en er werd driftig geesticuleerd. Heren met rood aangelopen konen hielden ondanks de augustushitte hun jasjes aan; je ging toch niet in je gilet staan en rolde je mouwen toch niet op in de aanwezigheid van zulke voorname heren als de koning van België en de keizer van Brazilië? Sommige oudere mannen probeerden de gemoederen van hun kompanen wat tot bedaren te brengen, maar al wie nog jong bloed of een jeugdige geest bezat, was opgewonden door de lezingen over tochten door tropische wouden, hooggebergten en ijzige vlakten. Tochten die al waren gemaakt, ooit gemaakt zouden worden

of waarover ongebreideld kon worden gefantaseerd. Het ging om het avontuur en de rauwe levenslust. Nieuwe reisroutes, de laatste toevoegingen in de cartografie, de verkenning van onbekende streken, steden en volkeren. Na alle onrust door de oorlog tussen Frankrijk en Pruisen was de vrede weergekeerd en konden de burgers verder kijken dan de dag van vandaag en de eigen landsgrenzen. De mens was een superieur wezen, de koning van de schepping, en als hij zijn rechtmatige plaats als heerser op aarde wilde innemen, moest hij zijn gronden verkennen. De drang om te ontdekken en te veroveren had de mensheid altijd geïnspireerd, maar nam de laatste jaren ongekennde proporties aan. En op het Congres kon je in de ogen van de aanwezigen een ware koorts, een manie haast, waarnemen.

Baron de Gerlache hield zijn zoontje bij de schouder en loodste hem door een gezelschap van ontdekkingsreizigers en representanten van aardrijkskundige genootschappen uit heel Europa. De baron was niet het enige lid van de gegoede klasse, want de aanwezige rijke burgers hadden aardrijkskunde in hun hart gesloten en vonden in de avontuurlijke verhalen en de prenten en foto's van Afrikanen en indianen een nieuw en opwindend tijdverblijf. Er waren zelfs enkele dames op het Congres aanwezig en met de veren en bloemen in hun hoeden en hun kunstig opgestoken haar, waren zij in deze zwart-witte mannenmassa bijzonder decoratief. Her en der waren de dames in groepjes van twee of drie neergestreken en een enkele was geheel in stemmig donkerblauw gekleed en weigerde te glimlachen, alsof zij daarmee wilde zeggen dat het haar net zo menens was als de heren. Want hoe opwindend dit alles ook was, het was geen frivool

vermaak, maar wetenschap. De lezingen droegen titels als *In welke mate is tropisch Afrika geschikt voor ontwikkeling door de blanke rassen, of onder hun supervisie? De meren van Niger, De toekomst van Frans-Soedan en Ontdekkingen in Madagaskar*. De mens stelde zich niet langer tevreden met een onderdanige rol in de goddelijke orde. Integendeel, de mens was één met God.

De kleine jongen liep opgewonden door de galerij van de Academie waar de tentoonstelling plaatsvond, niet goed wetend wat hij allemaal zag. Wereldkaarten, zowel oude als nieuwe, hemelkaarten, globes en planetaria, atlanten en handschriften van grote aardrijkskundigen.

'Kom kijken, de kaart van Mercator!' riep de baron uit en hij tilde zijn zoon op om de kopie in de glazen vitrine te bewonderen.

Maar het meest opmerkelijk vond de jongen de foto's en gravures van mensenrassen, waarbij vooral de negroïde- en de mongolentypes zijn adem deden stikken.

*

Dit alles was zo nieuw en spannend, dat de koorts zich vanuit de Academie leek te verspreiden over de hele stad. Aan de torens van de Onze-Lieve-Vrouwekerk en het stadhuis wapperden niet enkel de vlaggen van het eigen land, maar ook van de landen die te gast waren op het Congres. De daaropvolgende zondag wandelden de gasten in het gezelschap van vooraanstaande Antwerpenaren door de exotische dierentuin en bood de Koninklijke Maatschappij van Dierkunde hun een somptueus banket aan. Baron de Gerlache

kwam die dag terug naar Antwerpen en reed in een rijtuigje getrokken door zebra's met zijn echtgenote en zoontje de dierentuin rond. Ook Jacques Osterrieth en zijn prille, lieflijke bruid Léonie verschenen in de dierentuin ten tonele. Jacques was van Duitse afkomst, maar woonde al decennia in Antwerpen. Hij had fortuin gemaakt in de handel van wol, huiden en leer uit Argentinië. Hoewel hij groot aanzien genoot, kon hij als handelaar natuurlijk geen heer genoemd worden en zijn kleding was net dat beetje flamboyant. Zijn bruid luisterde geamuseerd naar de gesprekken aan het banket. Afrika kwam voortdurend terug, *Afrika, Afrika, Afrika* – het trilde in haar oren als het zoemen van een enorme mug. En wat ze ook hoorde, minder vaak, omdat deze gebieden niet zo tot de verbeelding van de Belgische koning spraken als de tropen met hun verborgen goud, luipaarden en glanzend donkergroen gebladerte: *Noordpool* en *Antarctica*.

De ontmoeting

1

*Antwerpen, vijftwintig jaar later -
een winteravond 1896*

De jonge baron Adrien de Gerlache had die middag een bezoek gebracht aan een rederij in het noorden van de stad. Aangezien hij die dag niet meer zou kunnen paardrijden en snakte naar lichaamsbeweging, besloot hij geen rijtuig te nemen maar van de haven naar het hart van de stad te lopen. Hij was op weg naar de patriciërswooning van mevrouw Osterrieth, de weduwe van een machtige zakenman. Ze gaf wekelijks een salon waar ze allerhande interessante persoonlijkheden met elkaar in contact bracht. Componisten, muzikanten, schrijvers en schilders, maar naar hij had horen vertellen had ze vooral een zwak voor ontdekkingsreizigers. Hij liep te piekeren over hoe hij zijn gesprek met haar het best kon aanpakken; hij moest haar voor zijn plan zien te interesseren.

De hemel kleurde helder blauwgrijs boven de brede rivier, het was kouder dan verwacht. Hij bleef aan de kant, want het was druk op de kaaien. Rijtuigen en karren denderden in een eindeloze colonne over de kasseien en de lucht was vol van het gebries en de dampende adem van paarden. Regelmatig moest hij uit de weg gaan voor vreemdelingen, zwaar bepakt en in armoedig, uitheems plunje, op weg naar rederij

Red Star Line. Ze waren op de vlucht voor armoede en honger en wilden in het verre Amerika een rooskleuriger bestaan opbouwen. Wat een opwindend idee! De haven deed zijn bloed sneller stromen.

Terwijl de jongeman, pas negenentwintig, stevig doorstapte langs de oever van de Schelde, werden in het zeldzaam ruime herenhuis aan de Meir één voor één de lichten aangestoken. Léonie Osterrieth liep door de blauwe zitkamer en mopperde tegen de dochter van de kokkin, want het meisje was laat met de lichten vandaag. Het was haast vijf uur en het begon flink te schemeren. Ze had nog even tijd voor ze zich zou gaan omkleden. Toen het meisje klaar was en naar haar moeder in de keuken verdween, bleef het huis stil achter. Een moment stelde Léonie zichzelf de vraag waarom ze eigenlijk een salon gaf. Was ze vanavond niet veel liever in kasteel Voshol geweest, haar buitenverblijf met zijn frisse lucht, park vol hoge bomen en gezelligheid? Een glas warme wijn met kaneel bij de haard en met Emma dammen of schaken. Haar jongste dochter, een nakomertje, was zo'n heerlijk gezelschap.

Wat haalde ze zich toch altijd op de hals? Vroeger, met Jacques, had ze veel minder de behoefte gehad zich met mensen te omringen. Ze ging met haar vingertoppen over een damasten gordijn en trok het recht. Nog even en dan zou het huis vol leven zijn. Vanaf half zeven zouden twee meiden de gasten binnenlaten en hun jassen en hoeden aannemen. Vervolgens zouden schalen koude vis met mayonaise, gerookte ham, pasteitjes en wijn uit Bordeaux en Madeira de salons worden binnengedragen. Geen van haar vijf kinderen zou aanwezig zijn, maar dat kon haar niet echt deren. Robert had

zijn handen vol aan de zaak; Léon had verlof uit het leger en logeerde bij zijn zus Florence in Zillebeke; Paul was in Luik; en Emma was liever op Voshol waar haar pony stond. Denkend aan Florence en haar man Gaston en hun vormelijke gesprekken aan tafel, was Léonie plots erg gelukkig dat ze vanavond een salon hield. Nergens in Antwerpen en omgeving zouden het gezelschap en de conversaties zo fascinerend zijn als hier. De muziek zo goddelijk! Er was altijd wel een componist die een nieuw lied wilde laten horen of een muzikant die het moois van een ander ten gehore wilde brengen. Heel regelmatig, maar niet vanavond, liet ze zelfs een beloftevolle muzikante of een operazangeres komen, een dame te midden van al deze heren – ze was behoorlijk liberaal, toch?

Boven liet ze zich uit haar japon helpen en borstelde haar lange, nog behoorlijk dikke haar, waar in de kastanjebruine massa tot haar ergernis de eerste zilveren haren verschenen. Ze stak het behendig en met een zekere nonchalance op.

‘De Japanse oorbellen,’ zei ze tegen het kamermeisje. ‘En de broche met de kever.’

Elk juweel was een herinnering aan Jacques. De kever, met een parel ter grootte van een erwt tussen zijn voorste poten, had hij haar geschonken tijdens hun huwelijksreis naar Frankfurt, waar ze zijn familie bezochten. Wat een herinneringen! Ongetwijfeld had haar schoonfamilie indertijd verwacht dat ze een naïeve, wereldvreemde jongedame zou zijn, maar Antwerpen had een bloeiende haven en hoewel ze toen nog niet had gereisd, was de wereld naar haar toe gekomen.

De broche bracht wat kleur op haar paarse japon. Paars, niet zwart; niet de traditionele dracht van de weduwe, met

een hoge kraag en te warme omslagdoeken. Ze weigerde zo gekleed te gaan. Haar borsten waren misschien niet meer zo stevig, maar ze waren vol en haar huid had nog lang niet dat perkamentachtige dat ze bij sommige van haar vriendinnen zag. Het kamermeisje knoopte haar japon achteraan dicht. Ze droeg geen korset, want ze verdroeg het niet te worden opgesloten. Ook de tournure liet ze achterwege. Vorsend bekeek ze zichzelf in de spiegel. Op de begrafenis van haar echtgenoot had ze haar oudste dochter Florence bij de pols gepakt, dwingend: 'Zeg me, ik ga toch léven? Ik wil niet dood, ik wil léven.'

Jacques was zeventien jaar ouder geweest dan zij; mensen hadden haar daar vaak op aangekeken en geroddeld dat ze voor het geld met hem was getrouwd. Ze gingen voorbij aan het feit dat Jacques een knappe, atletisch gebouwde man was geweest, groter dan gemiddeld, en dat zij – niet bepaald klein voor een vrouw, maar naast hem leek ze dat wel – naar hem had opgekeken. Het was een comfortabele positie: de echtgenote van een sterke, machtige en begeerlijke man.

*

Adrien kwam met rasse schreden de Meir opgelopen, zijn sjaal nonchalant wapperend, slechts één handschoen in zijn rechterhand. Het was bon ton om je handschoenen, zodra je ze had uitgetrokken, in één hand te houden, maar die ochtend had hij het tweede exemplaar niet gevonden. Slordigheid! Daar moest hij iets aan doen. De kou prikkelde zijn wangen en lippen. Daar was het legendarische huis van de Osterrieths, alle luchters achter de ramen ontstoken. Een palazzo zouden ze het in Italië noemen. Mijn God, wat

moest het heerlijk zijn om net als de familie Osterrieth over een fortuin te beschikken. De expedities die hij dan zou ondernemen!

De inkomhal werd gevuld met een geroezemoes van stemmen; het leek wel een bijeenkomst van een herensociëteit, een avond speciaal voor de jongere of nieuwe leden. Hij volgde de huisknecht en zag door de openstaande deuren groepjes mannen en hier en daar een enkele vrouw. Aan hun kledij te oordelen zeker niet enkel adellijke lieden. Mevrouw Osterrieth selecteerde haar gasten duidelijk niet op hun rijkdom of titel.

Hij herkende zowaar Camille Saint-Saëns. Hier en daar klonk een Duitse stem; er was een belangrijke Duitse gemeenschap in Antwerpen en mevrouw Osterrieth was daar het stralende middelpunt van. Verder... kijk nu toch, het was overduidelijk: Léonie Osterrieth omringde zich met trekvogels! Hij las het van hun gezichten en hoorde het in hun stemmen: mannen die reizigers waren, net als hij. Ze waren hier maar even en zouden dan weer uitvliegen naar onbekende eilanden en verre continenten.

Er waren drie salons, die met openstaande dubbele deuren in elkaar overgingen; rijkelijk gedecoreerd in een eclectische stijl. Parketvloeren, witmarmeren schouwen, glanzend geboende lambriseringen en wanden bespannen met rijkelijke stoffen. Er hing een maritiem schilderij, zeilschepen en rivierboten in een haven ergens in het noorden, van de hand van de schilder Robert Mols, die naar hij had horen zeggen de broer van mevrouw Osterrieth was. De gordijnen waren zwaar en het meubilair elegant, en al dat moois werd verlicht door immense kristallen luchters. Het rook er naar wijn, cognac, gerookte ham en een zwoel, Arabisch parfum. In de

derde salon zat mevrouw Osterrieth, als een godin te midden van al wie haar aanbad. Hij had een matrone verwacht, corpulent en met die wat onfrisse teint die de meeste vrouwen op die leeftijd krijgen. Maar zo was ze helemaal niet.

‘*Madame*, mag ik me voorstellen? Adrien de Gerlache.’

Hij stoorde haar in het gesprek dat ze aan het voeren was, maar daar leek ze niet om te geven. Ze draaide zich weg van de oudere heer die naast haar divan stond.

‘Ach, de jonge baron.’ Op charmante wijze stak ze hem haar hand toe, om de zijne te schudden, maar een ogenblik had hij het gevoel dat ze wilde dat hij haar hand kuste. Ze was een aantrekkelijke vrouw. Haar kleding een tikkeltje aan de frivole kant; lange oorbellen én een halssnoer, volants aan haar rokken én een décolleté. Zijn moeder zou het afkeuren, deze dracht voor een dame die toch al wat ouder werd en bovendien in de rouw was.

‘Adrien.’ Ze gaf een klopje op de plaats naast haar op de divan. Léonie Osterrieth had duidelijk lak aan vormelijkheden, maar ze had de leeftijd en het fortuin om zich bepaalde vrijheden te permitteren. De oudere heer, die hij nu meende te herkennen als een belangrijk gemeenteraadslid, leek teleurgesteld en begaf zich naar een tafel waar schalen met taartjes en macarons waren geplaatst en een dienstbode koffie en thee inschonk.

‘U bent toch de man die naar Antarctica wilt?’ zei mevrouw Osterrieth net iets te luid.

Enkele omstaanders staakten hun gesprekken en staarden haar aan alsof ze een magische formule had uitgesproken.

‘Ik heb begrepen dat de koning geen gehoor heeft gegeven aan uw aanvraag.’ Ze nam een slokje van haar warme wijn. En toen hij geen antwoord gaf: ‘De koning, beste jongen?’

Ha, uw gezichtsuitdrukking zegt genoeg. Dát onderwerp laten we rusten. Kom, we gaan wandelen.’

Het was donker en vochtig buiten en het verbaasde hem dat ze de tuin in wilde gaan. Ze sloeg een bonten stola om haar schouders, nam een damessigaret uit een etui en leidde hem over een binnenkoer en door een gang naar de tuin. Arm in arm gingen ze over het pad. Een lusthof midden in de stad.

‘Antarctica.’ Ze ademde de naam de duisternis in. ‘Wat zijn uw plannen? Zoiets als die bizarre tocht met een ballon naar de Noordpool? Hoe heette hij, die Zweed: André? Gaat u net als hij verdwijnen met een ballon?’

‘Nee, *madame*.’ Bij het horen van haar spottende toon trok hij van verontwaardiging bijna zijn arm uit de hare. Maar eigenlijk had ze gelijk; hij had dat inderdaad overwogen. ‘Niets van dat alles. Met een ballon over het ijs, dat kon niet goed aflopen.’

Ze bleef staan en hield haar sigaret tussen haar vingers. Hij haastte zich haar een vuurtje te geven. Terwijl ze stond te roken, langzaam, genietend, zette hij zijn plan uiteen. Hij had gestudeerd aan de universiteit en aan de Zeevaartschool, maar nu klonk hij onzeker. Toen hij begon over de fondsen die hij dacht nodig te hebben, stamelde hij zelfs. Ze leek aandachtig te luisteren, maar zodra hij klaar was met praten, liet ze haar blik over de kale struiken dwalen en liep een paar meter door om een dode tak van het tuinpad te pakken.

‘Kom een lezing geven in mijn salon,’ zei ze afwezig en zonder naar hem om te kijken. ‘Neem het op met mijn secretaris; hij houdt de agenda bij.’ Ze schikte haar rokken en ging hem voor naar de terrasdeuren. ‘We zullen zien.’

Léonie

2

Ze stond op een trapje in de bibliotheek en tuurde naar de titels van boeken vol botanische tekeningen. Hier was het: *Bloemen, fruit en bladeren, gekozen uit de flora van Java – naar 't leven geschilderd*. Wat een gewicht! Ze kwam de trap af en sloeg het boekwerk open op de grote tafel. Prachtig toch. De prent van een vreemde stekelige vrucht, maar binnenin was het net een bleke pruim – ze proefde haast het heerlijke, zoete sap. Ze sloeg de zware pagina's om. Tekeningen van planten, nat van de regen of uitgedroogd door de zon, hier en daar opgegeten door insecten; bladeren als de armen van een octopus, paars gevlamd. Bloempartijen die zwaar over de bladzijden leken te hangen, en bessen aan lange vezelige draden als parels aan een snoer. Een vrucht die mangistan heette; het vruchtvlees, zo stond geschreven, zou zacht en sappig zijn – waarom had zij nooit zo'n vrucht gezien, laat staan er een geproefd? De Nederlandse tekenares van dit boek was met haar echtgenoot naar Paramaribo gereisd. Toen hij daar stierf en haar achterliet met schulden en vijf kinderen, had ze haar bijzondere talent voor het schilderen van het plantenrijk van Java uitgebaat en haar schilderwerkjes als chromolithografieën verkocht. Ze schrok nergens voor terug, deze Berthe; reisde later naar Texas en dan weer naar Java, ging daar waar geen westerse vrouw ooit was geweest. Een vrouwelijke ontdekkingsreiziger. Er waren er

toch nog? Léonie meende het zich te herinneren; ze had een onstilbare honger naar kennis over vrouwen die net als zijzelf onrustig waren, die verlangden naar reizen door onbekend gebied.

'Sebastiaan!' riep ze schor en ze liep naar het koord aan de muur, luidde de bel. Hij had in de kamer ernaast aan de huishoudelijke boekhouding zitten werken en kwam binnen met banden om zijn hemdsmouwen.

'Ik wil nog een ander boek. Dat werk over insecten, weet je wel, van die andere schrijfster die met haar dochter naar Zuid-Amerika reisde. Zoek je het voor me op?'

Sebastiaan zou het wel weten; Jacques zei altijd dat hun secretaris alles wat ooit geschreven was, meedroeg in zijn schedelpan.

'Zeventiende-eeuws, *madame*,' zei Sebastiaan met een knikje en hij verreed de ladder. Hij wist precies waar het zich bevond, nam het met beide handen uit de kast en kwam voorzichtig naar beneden. Hij legde het op de tafel en sloeg het open op de titelpagina waarna hij geruisloos verdween.

'Opmerkelijk,' fluisterde Léonie voor zich uit. *Verandering der Surinaamsche insecten*. Reizen naar zo'n ver land en dat in de zeventiende eeuw! Zijzelf was niet verder dan Duitsland en het zuiden van Frankrijk geraakt en daar had haar moeder al commentaar op geleverd.

Dat is toch gevaarlijk, Léonie, de Russische griep heerst daar!
En: *Waar is dat voor nodig?*

Er was een tekening van een soort ananas met een bruine mot en iets dat op een kakkerlak leek. Ze sloeg het boek dicht, maar de prent bleef op haar netvlies gegrift staan. De subtiele tinten, de rake schets. Had zij maar een dergelijk talent!